

Puhutaan tieteestä: Terveysalan opettajan käsikirja uudistunut – näyttöön perustuvaa terveyspedagogiikkaa

TERHI SAARANEN

TtT, professori
Itä-Suomen yliopisto
Hoitotieteen laitos

MEERI KOIVULA

TtT, yliopistonlehtori, dosentti
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

KRISTINA MIKKONEN

TtT, professori
Oulun yliopisto
Hoitotieteen ja terveystieteiden
tutkimusyksikkö

JESSICA HEMBERG

TtT, dosentti, vanhempi yliopistolehtori
Åbo Akademi
Enheten för vårdvetenskap

LEENA SALMINEN

TtT, professori
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

Terveysalan opettajan käsikirja on laaja-alainen, suomenkielinen oppikirja oppimisesta, opettamisesta ja ohjaamisesta sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalalle. Se perustuu erityisesti hoitotieteen, mutta myös laaja-alaisemmin terveysalan koulutuksen kansalliseen ja kansainväliseen tutkimustietoon. Sote-uudistus huomioiden kirja on kirjoitettu monialaisesta näkökulmasta, jolloin se soveltuu terveyspedagogiseksi näyttöön perustuvaksi oppikirjaksi.

Näyttöön perustuva opetus ja ohjaus ovat parhaan saatavissa olevan tiedon, ja erityisesti tutkimustiedon, soveltamista oppimiseen, opetukseen, opetusmenetelmiin, arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen. Terveyspedagoginen tutkimus tuottaa näyttöä opetus- ja oppimismenetelmien tehokkuudesta ja toimivuudesta erilaisissa oppimisympäristöissä sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa. Näyttöön perustuvan opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on opiskelijoiden oppimistulosten parantaminen, valitsemalla opetukseen sellaisia menetelmiä, joiden toimivuudesta on tutkimusnäyttöä (Howard ym., 2022). Tieteen, teknologian, yhteiskuntien ja monikulttuurisuuden, globalisaation ja kestävä kehityksen vaatimukset sekä talouden reunaehdot asettavat opetushenkilöstön osaamiselle jatkuvasti

uusia haasteita. Onkin havaittu, että myös korkeakouluissa voi opetushenkilöstön taidoissa ja käytännön osaamisessa olla sellaisia puutteita, jotka heikentävät ajantasaisen tutkimustiedon käyttöä opetuksessa. (Lilienfeld ym., 2013; Scheeler ym., 2016) Terveysalan opettajan käsikirjan uusin painos pyrkii osaltaan tukemaan opettajien ajantasaista osaamista ja näyttöön perustuvaa opetusta.

Kirjan tehnyt työryhmä muodostuu Suomessa yliopistoissa toimivista terveystieteiden opettajankoulutuksen professoreista, yliopistonlehtoreista ja -opettajista, jotka ovat vuosien ajan kehittäneet ja tutkineet terveyspedagogiaan liittyviä ilmiöitä ja terveysalan koulutusta. Kirja rakentuu viidestä pääluvusta ja niiden alaluvuista. Ensimmäisessä pääluvussa tarkastellaan koulutusjärjestelmän kehitystä, terveyspedagogiikkaa käsitteenä, opettajan työn etiikkaa ja koulutuksen suunnittelua. Toisessa pääluvussa kuvataan erilaisia muuttuvia oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä sekä niiden käyttöä terveysalan koulutuksessa. Lisäksi kuvataan monialaisuutta ja monikulttuurisuutta, jotka vaikuttavat keskeisesti koulutukseen ja sen menetelmiin tulevaisuudessa. Kolmannen pääluvun muodostaa opiskelijaohjaus, joka on erityisen tärkeää opiskelijoiden oppimisen ja osaamisen

edistämässä ja etenkin potilaiden hoitamisen oppimisessa. Neljännessä pääluvussa paneudutaan terveysalan opiskelijan arviointiin ja koulutuksen vaikuttavuuden arviointiin sekä arvioinnin eettisyyteen. Lopuksi viidennessä pääluvussa tarkastellaan opettajan ammatillista kasvua ja työhyvinvointia.

Pyysimme kirjasta arviointeja muutamilta sosiaali- ja terveysalan opettajilta ammatillisesta koulutuksesta, ammattikorkeakoulusta ja hyvinvointialueen koulutusasiantuntijalta sekä terveystieteiden opettajaopiskelijoilta. Kirjan vahvuksina pidettiin selkeää ja helppolukuista tyyliä sekä rakennetta, josta on helppo löytää itseä kiinnostava kohta. Kirjaa suositeltiin kaikille, jotka haluavat pysyä ajan tasalla opetusmenetelmien kehityksestä. Uudistetun kirjan sisällöstä arvioitsijat antoivat positiivista palautetta mm. terveysalan koulutuksen historiaa käsittelevästä kappaleesta, jota pidettiin mielenkiintoisena. Eriyisesti hyvinvointialueiden henkilöstölle tärkeänä pidettiin monialaisen opetuksen ja oppimisen käsittelyä kirjassa. Hyvin ajankohtaisena ja tarpeellisena sisältönä pidettiin hybridiopetusta ja osaamisen varmistamista. Kiinnostusta herätti myös sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalan opettajien osaamisen malli, joka perustuu kansalliseen hankkeeseen. Kir-

jan todettiin tuovan monipuolisesti esille sote-alan opettajilta vaadittavan laaja-alaisen osaamisen. Myös kokeneet opettajat voivat saada kirjasta uutta tietoa. Arviointien mukaan kirjaa voi suositella opettajien ja opettajaopiskelijoiden lisäksi terveysalalla toimiville kouluttajille ja ohjaajille sekä terveysalan täydennyskoulutusta suunnitteleville ammattilaisille. Kirjan ulkoasu sai kriittisiä arvioita, sillä koettiin ettei ulkoasu vastaa kirjan modernia sisältöä. Arvioijat kaipaivat väriä käyttöön, enemmän havainnollisia taulukoita ja esimerkkejä. Uusiopaperille painettu kirja onkin kookas, mutta kestävän kehityksen mukainen. Kiitämme arvioitsijoita ja seuraavassa painoksessa hyödynnämme saatua palautetta.

Yhteenvetona voimme todeta, että terveysalan opettajilta ja ohjaajilta edellytetään jatkuvaa opetusmateriaalinsa päivittämistä ja hoitotieteellisen tiedon jatkuvaa seuranta. Tässä kirjan kolmannessa, uudistetussa laitoksessa on otettu huomioon alan yhteiskunnalliset haasteet, uusin tutkimustieto ja lainsäädännölliset muutokset sekä muun muassa uudet, kehittyvät oppimisympäristöt. Kirja tarjoaa ideoita, ratkaisumalleja alan opetuksen ja ohjauksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin tutkimusnäyttöön perustuen.

LÄHTEITÄ

Howard, B., Diug, B., & Ilic, D. (2022). Methods of teaching evidence-based practice: a systematic review. *BMC Medical Education*, 26(1), 742. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03812-x>.

Lilienfeld, S., O., Ritschel, L. A., Lynn, S. J., Cautin, R. L., & Latzman, R. D. (2013). Why many clinical psychologists are resistant to evidence-based practice: root causes and constructive remedies. *Clinical Psychology Review*, 33(7), 883–900.

Scheeler, M. C., Budin, S., & Markelz, A. (2016). The role of teacher preparation in promoting evidence-based practice in schools. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal*, 14(2), 171–187.

Terhi Saaranen, TtT, professori, Itä-Suomen yliopisto, Hoitotieteen laitos, Yliopistonranta PL 1627, 70211 Kuopio, terhi.saaranen@uef.fi

Meeri Koivula, TtT, dosentti, Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Hoitotiede, 33410 Tampereen yliopisto, meeri.koivula@utu.fi

Kristina Mikkonen, TtT, professori, Oulun yliopisto, Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikkö, PL 8000, FI-90014 Oulun yliopisto, kristina.mikkonen@oulu.fi

Jessica Hemberg, TtT, dosentti, vanhempi yliopistolehtori, Åbo Akademi, Enheten för vårdvetenskap, Strandgatan 2 B, 65100 Vasa, jessica.hemberg@abo.fi

Leena Salminen, TtT, professori, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, Kiinamylynkatu 10, 20520 Turku, leena.salminen@utu.fi